

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**

Avd. 2

DOM
2017-01-05
Meddelad i GöteborgMål nr
9140-16**KLAGANDE**Sten Rasmusson, 310928-4830
Rödklävern 1e
423 33 Torslanda**MOTPART**Stadsdelsnämnden Västra Hisingen
Box 48063
418 22 Göteborg**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Stadsdelsnämnden Västra Hisingens beslut den 9 augusti 2016

SAKEN

Ledsagarservice enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten ändrar beslutet på så sätt att Sten Rasmusson omfattas av personkretsen i 1 § 3 LSS. Målet visas åter till Stadsdelsnämnden Västra Hisingen för fortsatt utredning och beslut om Sten Rasmussons rätt till insatsen ledsagarservice.

Förvaltningsrättens interimistiska beslut den 1 september 2016 upphör därmed att gälla.

Dok.Id 436797

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 53197 400 15 Göteborg	Sten Sturegatan 14	031 - 732 70 00 E-post: forvaltningsrattenigoteborg@dom.se www.forvaltningsrattenigoteborg.domstol.se	031 - 711 78 59	måndag–fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Sten Rasmusson har tidigare bedömts tillhöra personkretsen i 1 § 3 LSS och har varit beviljad ledsagarservice enligt LSS med 14 timmar per månad t.o.m. den 31 augusti 2016. Han har nu ansökt om fortsatt ledsagarservice i samma omfattning. Stadsdelsnämnden Västra Hisingen (nämnden) har avslagit ansökan med motiveringen att Sten Rasmusson inte tillhör personkretsen i 1 § 3 LSS och därför inte har rätt till insatser enligt LSS. Som skäl för beslutet angavs bl.a. följande.

För att omfattas av personkretsen i 1 § 3 LSS ska följden av funktionsnedsättningen vara stor, omfattande, betydande och varaktig samt inte bero på normalt åldrande. Med betydande svårigheter i den dagliga livsföringen menas bl.a. att den enskilde inte självständigt kan klara vardagssituationer som toalettbestyr, hygien, påklädning, kommunikation, matlagning, förflyttningar eller nödvändig träning. Ett omfattande behov av stöd eller service kan vara stöd vid t.ex. toalettbesök, matlagning och skrivning. Sten Rasmusson är synskadad sedan 90-talet, är helt blind på vänster öga och har 0,02 i synrest på höger öga. Han kan inte tillaga mat men intar måltiderna på egen hand. Han klarar inte av att välja kläder men med handräckning från sin fru kan han klä på sig självständigt. Han kan inte skriva eller läsa utan använder sig av synhjälpmedel. Han är i behov av hjälp med att hantera skrift, post och brev. Sten Rasmusson känner igen sig inne i sin bostad men inte i andra miljöer och sammanhang. Han kan inte åka kollektivt på egen hand men har beslut om färdtjänst. Sten Rasmusson har olika hjälpmedel, såsom en talande klocka, handtag i badrummet och en inspelningsbar Mp3-spelare. Det närmaste övergångsstället från hemmet har försetts med ljudsignaler. Sten Rasmusson är självständig vad gäller övriga behov såsom med hygien och toalettbestyr. Han är klar och adekvat utan kommunikationssvårigheter. Nämnden bedömer att Sten Rasmusson har ett varaktigt funktionshinder som inte beror på normalt åldrande. Utifrån sina förmågor bedöms han dock

inte vara i behov av omfattande stöd och service eller ha betydande svårigheter i den dagliga livsföringen. Detta med hänvisning till Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2011 ref. 36.

YRKANDEN M.M.

Sten Rasmusson överklagar beslutet och anför bl.a. följande. Nämnden tog 2014 beslut om att ta bort hans ledsagning enligt LSS men detta beslut upphävdes av förvaltningsrätten. Han kan inte förstå hur man efter närmare åtta års tid av ledsagning helt plötsligt inte bedöms vara i behov av detta. Någon förbättring av hans syn har inte skett. Det har gått två år sedan senaste beslutet och grå starr minskar tyvärr inte med åren. Han är helt blind på vänster öga och har på höger öga en synrest i ena ögonvrån på 0,02. Han har minst lika stort behov av insatsen som tidigare. Ledsagningen är ovärderlig för honom då han inte alls kan gå ut utan att ha någon med sig. Han är fortfarande rörlig och går gärna ut på promenader eller andra sociala aktiviteter. – Han ger bl.a. in sina tidigare beslut om ledsagarservice enligt LSS.

Nämnden anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. Vid varje ny ansökan om insats enligt LSS prövas personkretstillhörigheten. Nämnden vidhåller sitt beslut med hänvisning till den praxis som råder. Nämndens bedömning utgår från HFD 2011 ref. 36 vilket styrker ett avslag. Högsta förvaltningsdomstolen har även i mål nr 4452-1998 prövat ett fall gällande en 81-åring med grav synskada och då kommit fram till att personen inte omfattas av 1 § 3 LSS.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser m.m.

LSS innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer bl.a. med varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service (1 § 3 LSS).

Personer som anges i 1 § LSS har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1-9 LSS, t.ex. ledsagarservice, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt (7 § och 9 § 3 LSS).

Av förarbetena framgår bl.a. följande i fråga om 1 § 3 LSS. Enligt denna punkt omfattar lagen personer med varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service. Alla angivna rekvisit ska vara uppfyllda för att lagen ska vara tillämplig. Funktionshindren ska vara stora. Personkretsen omfattar t.ex. människor med uttalade förlamningar eller människor med grava syn- och hörselskador. Med betydande svårigheter i den dagliga livsföringen menas bl.a. att den enskilde inte på egen hand kan klara vardagsrutiner som toalettbestyr och hygien, påklädning, mathållning, kommunikation, förflyttning inomhus eller utomhus, sysselsättning och nödvändig träning och/eller behandling. Ett omfattande behov av stöd eller service kan vara behov av hjälp med toalettbesök, påklädning, matlagning, skrivning och läsning, kommunikation, förflyttning, sysselsättning och rekreation m.m. Behovet ska bedömas med beaktande av insatser från hela samhället, inte bara av insatser enligt denna lag. I begreppet omfattande be-

hov av stöd eller service kan ligga både kvantitativa och kvalitativa aspekter. Detta innebär att den enskilde i allmänhet har ett dagligt behov av långvarigt eller upprepat stöd. Ibland kan det dock behövas återkommande insatser av så speciell art att de trots mindre tidsåtgång är att betrakta som omfattande. En bedömning av en persons behov av stöd eller service måste alltid ske utifrån en sammanvägning av medicinska, sociala och psykologiska faktorer (prop. 1992/93:159, s. 168–169).

Utredningen

Av utlåtande utfärdat av ögonläkare den 26 februari 2008 framgår bl.a. följande. Sten Rasmusson har kraftigt nedsatt syn. På 90-talet hade han en blödning i gula fläcken på höger öga. Han hade även en blödning i gula fläcken på vänster öga 2006. Blödningen i vänster öga har i början av 2008 ökat kraftigt varför synen ytterligare har försämrats. På grund av sin mycket kraftiga synnedsättning kan han inte orientera sig i främmande miljö.

Förvaltningsrättens bedömning

Vad förvaltningsrätten har att pröva är om Sten Rasmusson omfattas av 1 § 3 LSS. Det är ostridigt att han har ett varaktigt funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande. Frågan i målet är därför om hans funktionshinder är stort och förorsakar betydande svårigheter i hans dagliga livsföring och om han därmed har ett omfattande behov av stöd och service.

Sten Rasmusson har under lång tid bedömts tillhöra personkretsen i 1 § 3 LSS. Det har inte kommit fram att det skett några förändringar eller förbättringar av hans tillstånd eller livssituation. De hjälpmedel m.m. som nämnden hänvisar till i sin bedömning har inte tillkommit sedan den senaste utredningen utan fanns redan vid tidigare beslut. Av utredningen framgår att Sten Rasmusson har en grav synskada i form av blindhet på vänster öga och

0,02 i synrest på höger öga vilket förvaltningsrätten, med beaktande bl.a. av uttalandena i förarbetena, anser är att betrakta som ett stort funktionshinder. Av utredningen framgår vidare att Sten Rasmusson inte på egen hand klarar av att sköta bl.a. påklädning, mathållning, all kommunikation, sysselsättning och förflyttningar utomhus. Även om han i vissa moment kan klara sig självständigt anser förvaltningsrätten dock att utredningen sammantaget får anses ge stöd för att han till följd av sitt funktionshinder har betydande svårigheter med den dagliga livsföringen och därmed även ett omfattande stödbehov. Nämnden har som grund för sitt beslut hänvisat till avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen där personer med grav synskada inte bedömts tillhöra personkretsen i 1 § 3 LSS. HFD 2011 ref. 36 tar i huvudsak sikte på frågan om hjälpbehov med omsorg och tillsyn av barn kan beaktas vid bedömningen. Någon närmare bedömning och ställningstagande av personens eget behov i förhållande till de uppställda rekvisiten görs dock inte. Av utredningen i RÅ 1999 ref. 54 (mål nr 4452-1998) kan inte utläsas annat än att personen i större mån klarade av att på egen hand utföra sysslor i den dagliga livsföringen. Förvaltningsrätten anser således inte att dessa avgöranden är så vägledande att det utifrån dessa går att dra slutsatsen att Sten Rasmusson inte kan anses ha betydande svårigheter med den dagliga livsföringen och ett omfattande behov av stöd på så sätt som avses i 1 § 3 LSS.

Mot bakgrund av vad som kommit fram i målet gör förvaltningsrätten bedömningen att Sten Rasmusson omfattas av personkretsen i 1 § 3 LSS. Nämnden ska emellertid som första instans pröva rätten till insatser enligt LSS. Målet visas därför åter till nämnden för fortsatt utredning och beslut om Sten Rasmussons rätt till insatsen ledsagarservice.

Förvaltningsrätten har den 1 september 2016 förordnat om interimistiskt beslut i målet. Det interimistiska beslutet upphör därmed att gälla.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1 B)

Ann Rittri

Rådman

I avgörandet har även nämndemännen Roland Alkvik, Maria Blomqvist och Maria Sundell deltagit.

Föredragande i målet har varit föredragande juristen Emma Isacson.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.